

EMBERI TÉNYEZŐ: CSERNOBIL 30 – FUKUSIMA 5

A kockázatelemzések és a valószínűség-számítások szerint *nagyobb az esélye annak, hogy épp most, olvasás közben téglát essen a fejünkre*, mint annak, hogy életünk során atomerőmű-baleset áldozatává váljunk. Súlyos nukleáris baleset nagyjából egymillió üzemévente egyszer következhet be – állítják az atomenergia-lobbi képviselői. A Nemzetközi Atomenergia-ügynökség szerint a világon jelenleg 400-nál is több atomreaktor működik – ezen a szinten nagyjából 2000 évente számíthat az emberiség egy nagyobb, Csernobil-szintű balesetre. Ehhez képest idén tavasszal két atomkatasztrófa évfordulójáról is megemlékeztünk...

Március 11-én először a fukusimai, majd április 26-án a csernobili balesetről emlékezett meg a világ. A két tragédia között csupán 24 év és bő 10 hónap telt el – jóval kevesebb, mint azt a kockázatelemzések tükrözték. A katasztrófák fő oka – az Energiaklub szerint – az emberi tényező, amit a legnehezebb becsülni. Jelesül: nemcsak a hanyagság, az üzemeltető szakemberek képzetlensége és az üzemeltetés biztonsági kultúrájának alacsony szintje, hanem a kivitelezés során vétett hibák sorozata (ahogy ez Csernobil esetében történt), egyes költségtételek rizikós megspórolása, esetleges elsikkasztása. És még a természeti környezet által jelentett kockázatok terve-

zésori alábecslése (pl. Fukushima esetében) is felveti a felelősség kérdését. (Nem beszélve a szándékos károkozás, a terrortámadás vagy a háború jelentette kockázatról.)

Az 1990-es évek végétől egyre inkább elterjedt az a tudományos felfogás, hogy a bekövetkező katasztrófákért, elvesztett emberéletekért és anyagi károkért sosem a természet, hanem kizárólag az ember tehető felelőssé, azaz természeti katasztrófák nincsenek. Ehelyett kockázatról és az ennek kitett emberek csoportjairól kezdtek beszélni. A rizikó mértéke ráadásul csak részben függ a földrajzi távolságtól (pl. vulkán vagy atomerőmű közelében élők esetében).

A kockázatok az egyes társadalmi csoportokat anyagi, társadalmi fejlettségbeli vagy akár etnikai hovatartozástól függően különböző mértékben érintik – akár egyetlen helyszínen belül is. Azaz: a különféle csoportok eltérő passzív vagy aktív rugalmassággal rendelkeznek a bekövetkező stresszhelyzet hatásainak és következményeinek leküzdése terén.

Egy 6-os erősségű földrengés potenciálisan kevesebb áldozatot szed Japánban, mint pl. Kínában – egyszerűen a szigorúbb építési szabályozás miatt. A Katrina hurrikán sokkal nagyobb mértékben sújtotta New Orleans afroamerikai lakóit, mint a nem-afroamerikaiakat, mivel előbbi csoport zömmel a mélyebben fekvő, ezért olcsóbb ingatlanokban élt, amelyek sok esetben biztosítva sem voltak. Megfordítva a képletet viszont: egy szerény szinten élő filippínó, akinek „kevesebb a veszítenivalója”, könnyebben újratekinti az életét, ha hajlékát elfújta a tájfun a külvárosi nyomornegyedben, mint amerikai középosztálybeli társa, akivel ugyanezt tette a tornádó.

Pripjaty város lakóit is előbb telepítették ki a környező falvakhoz képest a csernobili baleset után. Nem. Nem a sugárzás mértéke különbözött, hanem a szovjet ideológiában a városlakó, magasan képzett népesség egyszerűen egyenlőbb volt az egyenlők között, mint az elmaradott, ukrán ajkú falusiaknál.

Fatális véletlen tehát nincs. Ne aggódjon, a téglát nem fogja *csak úgy* fejbe verni!

SZÖVEG ÉS KÉP: KARÁCSONYI DÁVID

5 ÉVVEL A BALESET UTÁN

Előtérben a cunami által letarolt partvidék, az erdősor mögött pedig a Fukushima Daichi atomerőmű megsérült blokkjainak teteje látszik (fent)

30 ÉVVEL A BALESET UTÁN

Pripjaty legmagasabb épülete, tetején a Szovjetunió címerével, nemcsak a város, de az emberi tényező szimbóluma is lett (balra fent)

LJUBA HÁZÁNAK ABLAKA CSERNOBILBAN

Ljuba még 1986 nyarán hazatért, és 30 éve a „Zóna”-ban lakik

